

Конівіцька Т. Я.

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

УКРАЇНСЬКА МОВА ПОЕТИЧНОГО КІНО ЯК ВАЖЛИВИЙ АСПЕКТ ОСМИСЛЕННЯ НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Стаття присвячена питанню статусу української мови в кінематографі періоду поетичного кіно. Зауважено, що український кінематограф періоду поетичного кіно є документальним свідченням того, як мову на екрані перетворювали на знаряддя знищення національно-культурної ідентичності, як намагалися не допускати, щоб українська мова стала основою самоідентифікації українців. У статті розглянуто фільми поетичного кіно та зазначено, що на сьогодні вони є важливим аспектом осмислення національно-культурної ідентичності.

У статті проаналізовано історичний період розвитку кінематографа. Досліджено українську мову фільмів та розвиток українського кіномистецтва того періоду поетичного кіно. Окреслено заборону та знищення україномовних фільмів періоду поетичного кіно, віднайдення і відновлення їх сьогодні. Виокремлено фільми, які пройшли процес імперського «присвоєння», зокрема «За двома зайцями», «Лісова пісня. Мавка», «Легенда про княгиню Ольгу» тощо, та проаналізовано долю їхніх україномовних версій. Також виокремлено фільми періоду поетичного кіно, які заборонені до показу через ідеологічну спрямованість, зокрема фільми Юрія Іллєнка «Криниця для спраглих», «Вечір на Івана Купала», «Білий птах з чорною ознакою» тощо. Закцентовано, що сьогодні ми повинні говорити про ці заборонені фільми поетичного кіно, оскільки це про багатство й красу української культури і мови та про повернення нашої історії.

Зроблено висновок, що заборона української мови у кінематографі мала серйозні наслідки для української культури та мови, зменшувала покази фільмів українською мовою, а отже сприяла асиміляції українців. Сьогодні відновлення фільмів поетичного кіно є важливою частиною збереження української культурної спадщини і символізують боротьбу за збереження української мови та національно-культурної ідентичності загалом.

Ключові слова: національно-культурна ідентичність, національна культура, українська мова, кіномистецтво, поетичне кіно.

Постановка проблеми. Сьогодні ми аналізуємо взаємини між мовою і кіно, взаємини, які склалися роками, взаємини, в яких, на жаль, була не лише мова нашого народу, а взаємини, у які втручалися, свідомо і примусово додавали мову чужу. І знищували тих, хто ці взаємини не підтримував. А потім ми настільки звикли до взаємин російської мови і кіно, що, отримавши свою незалежність, нічого не змінили, а продовжували жити під великим дзеркалом надалі.

Період поетичного кіно – це визначний час в історії українського кінематографа й української мови в кіно. Фільми поетичного кіно часто заборонялися радянською владою через їхню мову, незвичну художню форму та національно-культурну спрямованість. Цей період характеризується сильним тиском з боку радянської влади, яка намагалася контролювати зміст, стиль та мову фільмів. Відомий вислів Е. Сепіра, що «мова є символічним керівництвом до розуміння культури», засвідчує, що українська мова у період поетичного кіно,

у період заборон, була надзвичайно важливою, оскільки сприяла глибокому розумінню культури та духовних цінностей української нації, відображала національну самобутність та ідентичність.

У контексті українського кіномистецтва, саме поетичне кіно відіграє визначальну роль у поверненні до своєї національно-культурної ідентичності та її осмисленні. Поетичне кіно повертає нас до витоків, нагадуючи про важливість збереження та розвиток рідної культури та мови. Це своєрідний міст між минулим і майбутнім, що з'єднує покоління та укріплює національну свідомість. Сьогодні є важливий період для дослідження того, як українське поетичне кіно вплинуло та й впливає нині на суспільну свідомість та формування національно-культурної ідентичності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему формування національно-культурної ідентичності досліджують низка вчених, серед яких І. Бех, О. Докукіна, К. Журба, І. Шкільна, В. Желанова, О. Матвієнко, Є. Павліченко,

М. Степико, С. Федоренко та ін. Її осмислення на сьогодні є надзвичайно важливим і буде актуальним завжди, тому займає вагоме місце у наукових працях.

Сьогодні все більше кінокритиків та кінознавців звертаються до періоду поетичного кіно як джерела української ідентичності. Питання поетичного кіно всебічно досліджують Л. Брюховецька, О. Брюховецька, Л. Дяк, І. Зубавіна, Л. Єпик, О. Кузьменко, О. Мусієнко, Л. Наумова, Г. Чміль, Ю. Шевчук та ін. Відома українська дослідниця у сфері кіномистецтва Л. Брюховецька неодноразово порушує питання «війни культур», загрозу асиміляції періоду українського поетичного кіно, вважаючи його чинником національного самоствердження. О. Брюховецька вивчає українське поетичне кіно в контексті національного питання того періоду. Надзвичайно цікаві інтерв'ю та публікації про українську мову в кіно від початку українського кінематографі до сьогодні можна знайти за участю засновника й директора Українського кіноклубу Колумбійського університету Юрія Шевчука.

У період культурного відродження ми багато говоримо про заборону україномовних фільмів періоду поетичного кіно, їх дублювання і показ російською мовою протягом десяти років, а також віднайдень і відновлення заборонених україномовних оригіналів, які нині є важливою частиною осмислення національно-культурної ідентичності. Саме заборона україномовних фільмів поетичного кіно, їх дублювання російською мовою для загальносоюзного прокату викликала зацікавлення і є темою цього дослідження.

Постановка завдання. Мета статті – проаналізувати статус української мови в кінематографі періоду поетичного кіно, заборону та знищення україномовних фільмів, віднайдень і відновлення їх сьогодні, а також вивчення фільмів поетичного кіно як важливого аспекту осмислення національно-культурної ідентичності.

Виклад основного матеріалу. Кінематограф відіграє надзвичайно важливу роль у формуванні свідомості та національно-культурної ідентичності. Через фільми ми можемо передати культурні, історичні та соціальні аспекти нації, які допомагають об'єднати людей та зберегти національну спадщину. Кінематограф завжди був і є потужним інструментом для вивчення історії та осмислення національної культури. Український кінематограф радянської і пострадянської доби є документальним свідченням того, як мову на екрані перетворювали на знаряддя знищення

національно-культурної ідентичності, русифікації мільйонів кіноглядачів [9]. Аналізуючи українське поетичне кіно в контексті національного питання, О. Брюховецька зазначає, що «на практиці створення «радянського народу», як типовий націєтворчий процес, засновувалось на одній мові (російській) і одному адміністративному центрі (Москві), а людські ресурси постачалися за рахунок інших народів» [3, с. 40].

Російська мова в кіно для нас стала звичною. Відчуження української мови від кінематографа зайшло так далеко, що багато українців, що вважали українську рідною, сприймали україномовний кінопродукт як щось дивовижне або навіть взагалі відкидали його як неприродне [9]. Велика частина опитаних українців не відносить більшість фільмів, створених в Україні, до національного кінематографа, пояснюючи це тим, що автори фільмів не опираються на українські традиції і мову [5]. У незалежній Україні українська мова донедавна не була обов'язковою рисою національного кінематографа і навіть після того, як Україна здобула політичну незалежність, її кіновиробництво було під потужним російським впливом [9]. Як констатує Юрій Шевчук, питання мови в кінематографі рідко, якщо взагалі проблематизували як на вузькоакадемічному рівні, в Національній спілці кінематографістів України чи спільноті кінокритиків, так і в медіа-контексті всього суспільства. Стаття Юрія Шевчука, за згадками автора, що проблематизувала засилля російської мови в українському кінематографі, залишилася непоміченою, а журнали часто не публікували статті, що ставили б на обговорення проблему мови в постсовєтському українському кінематографі [9]. Проте, беззаперечно, національний кінематограф не може бути відокремленим від національної мови.

Ю. Шевчук у своїй розвідці наводить приклад того, що у 1920-х роках теза, що українські фільми невіддільні від української мови, була аксіоматичною. Підписи до німих фільмів, що їх робили на головній кіностудії країни (ВУФКУ), були українською, без огляду на національність і мову їхніх творців. Навіть у доповіді Мирона Заячківського на партійній нараді в справах кінематографа в 1928 році йшлося про те, що кіно «має стати одним із кращих факторів українізації» [9]. Як зазначає Л. Брюховецька, з 1923 року «становлення кіногалузії та українізація розвиваються паралельно, оскільки в кінематографічному середовищі досі українського не було майже нічого. І саме тоді у кабінетах і гримерних зазвучу-

чала українська мова ... прийшли такі митці, як Лесь Курбас, Амвросій Бучма та інші» [1, с. 78]. Проте, з усіх сфер культури, національне відродження в кіно давалося найважче, оскільки середовище було надто русифіковане. Але, як відомо, українізація в кіно, та й в усіх інших сферах, тривала недовго.

Тільки в середині 1950-х років, після чверть вікового насильства, справи пішли на краще: до роботи в кіно почали залучати українських письменників, ставили фільми за їхніми творами і за українською класикою [1, с. 79]. Як зауважує Л. Брюховецька, аргументом у відродженні українського кіно могли бути тільки талановиті фільми – і не забарився перший незаперечний шедевр – «Тіні забутих предків» Сергія Параджанова [1, с. 79]. «Ти гадаєш, я не тямлю, чого мені доручили цю постановку?.. А, мовляв, цей вірменчик – все одно завалить Коцюбинського! Ось я їм завалю! Я їм таке зроблю кіно, яке на жодну мову не перекладуть – не зможуть. Бо й перекладати не треба буде: всім все буде ясно. Отаку я їм Україну зроблю!» – емоційно й сміливо заявляв Сергій Параджанов про фільм «Тіні забутих предків». Фільм знятий українською мовою і дійсно не був перекладений російською мовою, що було для цього часу нереальним явищем. І не могли повністю заборонити, бо таке кіно вже «прорвалося» до людей як в Україні, так і за кордоном, де також не було перекладено іншими мовами.

Митці українського поетичного кіно, маючи усього лише кілька сприятливих років, своїми сміливими роботами не тільки здолали стагнацію українського кіно, а й вразили міжнародну публіку. Доки не настало тотальної русифікації, українське кіно зверталось до української літератури – як до класичної, так і сучасної [1, с. 80]. Поетичне кіно в Україні має багату історію та видатних представників, а фільми, створені цими режисерами, стали справжніми шедеврами кіномистецтва та є зразком національно-культурної ідентичності. Вони відзначаються своєю глибокою образністю, символізмом та експресією, і чиста, жива українська мова додає особливого розуміння нашої ідентичності та автентичності.

Українська мова дійсно заслуговує особливого місця у фільмах поетичного кіно, оскільки вже у 1963 році було визначено стратегію влади щодо національного питання: «національні відмінності мали стиратися, щоб виникала нова спільність – радянський народ, а під уніфікацією національних культур однозначно малася на увазі їх русифікація» [1, с. 79]. Незважаючи на це, багато талановитих

режисерів змогли створити справжні шедеври. Знищення цього культурного явища почалося з репресій проти самих митців, обмеженням їхньої творчості та заборонами багатьох фільмів. Це мало глибокий вплив на українську культуру та мову, якій довелося знову відроджуватися після періоду репресій.

Як слушно зауважує Юрій Шевчук в одному із своїх інтерв'ю, що протягом усієї совєтської доби, за винятком 1920-х рр., кінематограф був знаряддям русифікації. Починаючи з 1930-х рр., корінну мову заміняли російською так, що до початку 1990-х фільми українською перестали робити взагалі. Ті ж, що первісно знімали українською і які ставали особливо популярними, переозвучували російською. Сотні фільмів, знятих на українських кіностудіях за роки совєтського панування, витісняли українську мову, оскільки були в прокаті російською, навіть якщо існувало дві мовних версії фільму [9].

Якщо проаналізувати найвідоміші фільми періоду поетичного кіно, то ті фільми, які були популярні, перекладалися і транслювалися російською мовою, незважаючи на те, що низка цих фільмів були зняті за творами українських класиків (табл. 1). Україномовну версію не дозволяли показувати на широких екранах або зовсім знищували.

До прикладу, тільки нещодавно україномовну оригінальну картину цього періоду дивом віднайдено та відреставровано – це єдина україномовна копія фільму Юрія Іллєнка «Лісова пісня. Мавка». Цю стрічку дивом вдалося зберегти і віднайти. Фільм був знаковим й етапний в кар'єрі режисера Юрія Іллєнка і для українського поетичного кіно. Однак, на жаль, у вітчизняних кіноархівах не залишилась українська версія цього фільму, бо у часи радянської цензури існувала практика, що всі фільми мали робити російською мовою, але можна було зробити українською лише для окремих районів. «Це екранізація української класики і вона не могла бути не українською. Але ці всі фільми відправляли на збереження в Москву, де був головний архів. Там і зберігалася російська копія. Українська версія довгі роки вважалася втраченою. Проте в процесі «майже детективних пошуків» в якійсь із областей знайшли стару прокатну копію, плівка була майже вся знищена. Звідти і взяли звук, і реставрували для показу» [7], – розповідає кінопродюсер і син режисера Пилип Іллєнко у програмі «Аргумент кіно».

Щодо фільму режисера Віктора Іванова «За двома зайцями», знятого ще в 1961 році, то задумана для українського прокату комедія також пройшла процес імперського «присвоєння». Л. Брю-

Таблиця 1

Мова найвідоміших фільмів періоду поетичного кіно

Фільм	Рік	Режисер	Мова
«Тіні забутих предків»	1964	Сергій Параджанов	українська
«Криниця для спраглих»	1965	Юрій Іллєнко	українська
«Камінний хрест»	1968	Леонід Осика	українська, російська – дубляж
«Вечір на Івана Купала»	1968	Юрій Іллєнко	українська
«Захар Беркут»	1971	Леонід Осика	українська, російська – дубляж
«Білий птах з чорною ознакою»	1971	Юрій Іллєнко	українська
«Пропала грамота»	1972	Борис Івченко	українська, російська – дубляж
«Лісова пісня. Мавка»	1981	Юрій Іллєнко	українська, російська – дубляж
«Легенда про княгиню Ольгу»	1984	Юрій Іллєнко	українська – заборона, російська

ховецька виділяє цей фільм із низки фільмів тих часів, зазначаючи, що це специфічне кіно, у котрому багато суржику, який назвати українською мовою складно (всі інші фільми знімали українською, починаючи із 50-х і впродовж 60-х, а російською дублювали для загальносоюзного прокату) [2]. Проте первинна версія фільму була україномовною і лише циркульник Свирид Голохвостий розмовляв суржилом, чим підкреслювалася його недолугість. Оригінальна версія не передбачала російської мови від самого початку, адже стрічка планувалася для локального прокату тільки в Українській РСР, як і більшість фільмів з оригінальною українською звуковою доріжкою. Успіх фільму причинився до того, що його первісні україномовні копії було вилучено з прокату й замінено російськими, а сам фільм активно використовувався як засіб русифікації і поширення імперських стереотипів українців. Українська мова в кіно виявилася небезпечною. Лише у липні 2013 року в Маріупольському кінофонді реставратори Національного центру Олександра Довженка знайшли єдину україномовну копію культового фільму «За двома зайцями».

Через ідеологічну цензуру заборонили до показу безліч українських кінострічок Юрія Іллєнка. Фільм «Криниця для спраглих» одразу після завершення заборонено постановою Державним комітетом України з кінематографії. У розділі про хиби в роботі є фраза: «...недосвідченість режисера Ю. Іллєнка призвела до того, що у фільмі «Криниця для спраглих» було допущено ідейні збочення, внаслідок чого фільм не було випущено на екран». Через «ідейні збочення» всі копії фільму знищено, однак одну копію режисеру стрічки Іллєнку таки вдалося зберегти. «Сценарій

«Криниці для спраглих» був лише зі слів. Сувої слів. Плетиво слів. Чумацький Шлях слів. Якби всі ті слова проговорити з екрана – знадобилося б годин шість-сім ...» [6, с. 971], – згадує про свій заборонений фільм Юрій Іллєнко в книзі-автопортреті «Юрко Іллєнко – Апостолові Петру». Вперше фільм показано в листопаді 1987 року на фестивалі українського кіно.

Також заборонено фільм «Вечір на Івана Купала», а «Білий птах з чорною ознакою» зазнав значної цензури. «Вечір на Івана Купала» не спалили, але заборонили в інший спосіб, говорячи, що «радянський глядач такої маячні дивитися не хоче, тому фільм знімається з екранів» [6, с. 982]. «Білий птах з чорною ознакою» отримав головний приз найпрестижнішого на той час Московського фестивалю. Його заборонили, не показували в Україні українською мовою, проте українською мовою показували у Таджикистані та Узбекистані [8].

Після другого піднесення періоду українського поетичного кіно, в часи «застою» знову відбувається русифікація українського кіно, яка проводилася насамперед сценарною політикою – вибором тем, джерел та сценаристів. За словами кінознавиці Лариси Брюховецької, з 300 художніх картин, знятих на кіностудіях у 70–80 роках, велика частина знята за творами російської літератури та російськими сценаріями. Починаючи із 1972 року радянська цензура стала суворішою й не допускала створення фільмів вже на етапі сценарію. А відтак кіно втратило національне обличчя. Все стали знімати російською – з російськими акторами та за російськими сценаріями [4]. Це призвело до значних обмежень у використанні української мови в офіційних та культурних

сферах, включаючи кінематограф. Незважаючи на тиск з боку влади, українські кіномитці продовжували створювати шедеври, що зберігали дух та мову українського народу. Варто виділити Леоніда Осику та Юрія Іллєнка, які продовжували знімати щось українське, але вони втратили свободу й не могли знімати те, що їм хотілося [2]. Як зазначає Л. Брюховецька в одному із інтерв'ю про Юрія Іллєнка, що він ніколи не звертався до російських акторів, і його фільми 70–80-их років неякісні, але це було все ж українське кіно, проте, «сьогодні до таких часів підходити осмислено, нам важливо це розуміти, щоб не було зневажливого ставлення до радянського періоду в історії українського кіно» [2].

В одному з інтерв'ю Людмила Єфіменко зазначає, що в ті часи усі фільми на національних студіях завжди знімали російською мовою, щоб в Москві, вони розуміли, про що йдеться. І якщо фільм проходить цензуру, то на студії робили варіант національною мовою. Проте українську версію фільму Іллєнка «Легенда про княгиню Ольгу» заборонили озвучити українською мовою, мовляв, тоді ж ніякої української мови «не було». У 1984 році кіностудії Довженка заборонили створення українськомовної версії фільму, у прокат вийшла лише російськомовна версія: тодішнє радянське керівництво вирішило, що Ольга та Володимир ніяк не могли розмовляти українською, лише російською. Іллєнку не дозволили зробити український варіант [8].

Український дубляж стрічки зробили аж через 31 років після появи фільму. Вже в незалежній Україні син видатного режисера Пилип Іллєнко, зробив усе, щоб був український варіант. «І фільм абсолютно по-іншому зазвучав. Нарешті наші предки княгиня Ольга, князь Володимир, князь Святослав заговорили з екрану українською мовою» [8], – із гордістю згадує Людмила Єфіменко. Всеукраїнська прем'єра українськомовної версії кінокартини Юрія Іллєнка «Легенда про княгиню Ольгу» відбулася в День Незалежності у 2015 році.

Майже всі фільми Юрія Іллєнка були заборонені через його ідейність. Проте його доля і повернення до української ідентичності, відродження свого коріння було складним, але усвідомленим процесом. «Наша головна мета – відроджувати українця в Україні... Так сталося, що упродовж мого життя мені часто доводилося думати про це. Комуś це може і не потрібно, бо не було обставин, щоб про це думати. А мене на це штовхали – заборонами моїх фільмів, постановами ЦК, моїми

амбіціями. Мені постійно хотілося довести, що я українець і можу бути найкращим у своїй справі. Я впевнений, що це один із способів утвердження мого українства. Що я не просто українець, а українець один з найкращих» [10, с. 39], – так про відродження свого національного коріння написав великий режисер. І його українська сутність проявлялася в кожному фільмі. «До кожного свого фільму я завжди ставився як до останнього, бо розумів, що його теж заборонять. І тому потрібно було в кожному фільмі, який я вже знімав, сказати все, що я хочу. Тому кожен з моїх фільмів трохи занадтий щодо нормального процесу. Жест кожного фільму бароковий, надзвичайний, може, я вкладав забагато в кожний фільм. Якби знати, що сьогодні знімаєш один фільм, завтра буде – другий, потім третій, четвертий, п'ятий, то, може, це були б інші фільми. До кожного фільму я ставився, як до останнього слова перед стратою...», – згадує Юрій Іллєнко [10, с. 39].

Поетичне кіно стало своєрідним маніфестом української національної свідомості, битвою за українську мову, і зараз є осмисленням національно-культурної ідентичності. Як зазначає Л. Брюховецька, ці заборонені україномовні фільми «порятували українське кіно, ширше – культуру від асиміляції, виконавши важливу націєтворчу місію».

Висновки. Поетичне кіно має великий вплив на формування та осмислення національно-культурної ідентичності. Вони були насичені національними образами, символами та створені чистою українською мовою, що допомагало глядачам занурюватися в українську культуру. Українська мова переживала складні часи протягом періоду поетичного кіно. У 1960–70-ті роки, коли цей жанр отримав широке визнання, відбувалися значні політичні та культурні зміни, які мали вплив на використання української мови в кінематографі та інших сферах життя. У цей період радянська влада проводила політику русифікації, яка мала на меті знищення національно-культурної ідентичності українців.

Заборона української мови у кінематографі мала серйозні наслідки для української культури та мови, зменшувала покази фільмів українською мовою, а отже сприяла асиміляції українців. Багато творів, які могли б відображати українську культуру та історію саме українською мовою, не були створені або не були доступні для широкої аудиторії. Лише із процесами перебудови у середині 1980-х років заборонені фільми почали повертатися на екрани. Сьогодні українське поетичне

кіно знову набирає популярності, ми ще більше говоримо про ці заборонені фільми поетичного кіно, оскільки це про українську мову тих часів, про багатство та красу української культури, про повернення нашої історії та осмислення наці-

онально-культурної ідентичності. В наш час фільми поетичного кіно є важливою частиною української культурної спадщини і символізують боротьбу за збереження мови та національно-культурної ідентичності.

Список літератури:

1. Брюховецька Л. І. «Війна культур» чи загроза асиміляції? Українське поетичне кіно як фактор національного самоствердження. Наукові записки. Том 75. Теорія та історія культури. 2008. 77–84.
2. Брюховецька Л. І. Українське радянське кіно; ревізія чи скасування? УКУЛЬТУРА. 09.09.2024. URL: <https://uculture.com.ua/publications/89?tab=video>.
3. Брюховецька О. В. Українське поетичне кіно в контексті національного питання в СРСР. Наукові записки НаУКМА. Том 127. Теорія та історія культури. 2012. С. 40–45.
4. Джулай Д. Шість заборонених в СРСР українських фільмів. Радіо «Свобода», 21 травня 2019 року. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/top-zaboronenyh-ukrainskyh-filmiv/29954138.html>.
5. Дяк Л. Сучасні іміджеві проекти в національному кінематографі. *Нова інформаційна ситуація та тенденції альтернативного розвитку ЗМК в Україні*: зб. тез доповідей І Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів та молодих вчених, м Острогож, 12-13 квітня 2010 р. Острогож: Національний університет «Острозька академія». 2010. С. 14–17. URL: <http://www.oa.edu.ua/doc/zbirnik.pdf>.
6. Ілленко Ю. Г. Юрко Ілленко – Апостолові Петру. Автопортрет альтер его (себе іншого): Роман-харман в одній книзі. Тернопіль: Богдан. 2011. 1016 с.
7. Її вважали втраченою! Україномовна версія фільму Лісова пісня. Мавка. Огляд. Аргумент кіно. 1981р. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Fd0NhDhX2gU>.
8. Котубей-Геруцька О. Заборонені квіти, звуки й мова: Юрій Гармаш, Лідмила Єфіменко, Леонід Грабовський про репресії в радянському кіно. URL: <https://surl.li/kemknp>
9. Шевчук Ю. Мова в сучасному кінематографі України. Збруч. URL: <https://zbruc.eu/node/102930>.
10. «Юрій Ілленко: «Наша головна мета – відроджувати українця в Україні». УНІВЕРСУМ, 2023. № 11-12. С. 36–42. URL: <https://universum.lviv.ua/data/magarticles/files/3417.pdf>.

Konivitska T. Ya. UKRAINIAN LANGUAGE OF POETICAL CINEMA AS AN IMPORTANT ASPECT OF UNDERSTANDING NATIONAL-CULTURAL IDENTITY

In the article, the author analyzed the issue of the status of the Ukrainian language in cinema during the period of poetic cinema. The author noted that Ukrainian cinema of the period of poetic cinema is documentary evidence that language on the screen was turned into a tool for the destruction of national and cultural identity and an attempt was made to prevent the Ukrainian language from becoming the basis of self-identification of Ukrainians. The article examines poetic cinema films and notes that today they are an important aspect of understanding national and cultural identity.

The author analyzed the historical period of the development of cinema: Ukrainianization and Russification. The article examines the Ukrainian language of films and the development of Ukrainian cinema during the period of poetic cinema. The author outlined the ban and destruction of Ukrainian-language films of the period of poetic cinema, their discovery and restoration today. She singled out films that went through the process of imperial “appropriation”, in particular “After Two Hares”, “Forest Song. Mavka”, “The Legend of Princess Olga”, etc., and analyzed the fate of their Ukrainian versions. Poetic cinema films were banned from screening due to ideological orientation, in particular Yuri Ilyenko’s films “A Well for the Thirsty”, “Evening on Ivan Kupala”, “A White Bird with a Black Sign”, etc. The author emphasized that today we should talk about these banned poetic cinema films, because they are about the richness and beauty of Ukrainian culture and language and about the return of our history.

The author concluded that the ban on Ukrainian language in cinema had serious consequences for Ukrainian culture and language, reduced the screening of films in Ukrainian, and therefore contributed to the assimilation of Ukrainians. Today, the restoration of poetic cinema films is an important part of preserving Ukrainian cultural heritage and symbolizes the struggle for the preservation of the Ukrainian language and national and cultural identity in general.

Key words: national-cultural identity, national culture, Ukrainian language, cinema, poetic cinema.